

Aika: ma 14.01.2009 klo 10.08 – 11.40
Paikka: Kansalliskirjasto Fabianian kokoushuone, Yliopistonkatu 1
Läsnä: Pentti Vattulainen (pj), Maria Forsman Merja Hyödynmaa, Merja Kettunen, Eeva-Liisa Leppänen, Eeva Savolainen, Merja Mehtälä, Esa-Pekka Keskitalo, Sirpa Janhonen (siht.)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Pentti Vattulainen avasi kokouksen klo 10.08 ja totesi läsnäolleet sekä Kaarina Meriläisen ilmoituksen siitä, että ei voi osallistua jatkossa ohjausryhmän työskentelyyn työkiireidensä vuoksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Toimintakertomus 2008

Esitettiin toimintakertomus vuodelta 2008, johon tehtiin kaksi lisäystä. Ensimmäinen lisäys on se, että Signum –lehden numerossa 4/2008 julkaistiin artikkeli Kokoelmakartan toteutuksesta Tampereen yliopiston kirjaston terveystieteiden laitoksella. Artikkelin ovat kirjoittaneet Marja-Liisa Siiskonen, Mervi Ahola sekä Leena Toivonen.

Toinen lisäys on se, että Kokoelmakuvailut tallennetaan Kansalliskirjaston ylläpitämään DSpace-tietokantaan, johon on tehty formaatin kehittämisen vaatimat muutokset. Loppuvuodesta eräiden kehitysasioiden toteuttaminen viivästyi jonkin verran henkilöstöpulan takia. Toimintakertomus kokonaisuudessaan LIITE 1.

4. Toimintasuunnitelma 2009

Esitettiin hahmotelma toimintasuunnitelmasta vuodelle 2009. Hahmotelman teemat jaettiin kolmeen ryhmään: 1. Työvälineiden kehittäminen. 2. Koulutus 3. Tiedottaminen. Toimintasuunnitelma kokonaisuudessaan on pöytäkirjan LIITE 2.

Keskusteltiin Kirjastot.fi sivustolla olevan Kokoelmakartta foorumin käytön aktivoimisesta. Päätettiin tiedottaa foorumin käyttötarkoituksesta sekä siihen liittymisestä yhdyshenkilölistalla. Keskusteluforumilla käyty keskustelu säilyy sivustolla kaikkien tiedontarvitsijoiden käytettävissä, joten sen käyttäminen edistää tehokasta tiedonjakamista.

Museot ovat perinteisesti erikoistuneita kokoelmien kuvailuun. Tällä hetkellä suunnitellaan muistiorganisaatioiden yhteistä käyttöliittymää. Todettiin, että seurataan tätä kehitystyötä.

Todettiin, että tiedon etsiminen muualta ja sen tuominen toisille luettavaksi on tärkeää. Yritetään kirjoittaa artikkeli ulkomaisista kokoelmien kuvailuja käsittelevistä artikkeleista vuoden 2009 aikana. Asiaa ei vastuutettu kenellekään, vaan ohjausryhmän jäsenet tarkastelevat artikkeleita ja aiheeseen palataan myöhemmin.

5. Talous 2008

Todettiin talouden tila vuodelta 2008 sekä päätettiin siirtää ylijäämä reilu 960 euroa vuoden 2009 käyttövaroihin. (LIITE 3.)

6. Talousarvio 2009

Tarkasteltiin vuoden 2009 talousarviota. Tuloja on hieman vähemmän kuin vuonna 2008, sillä Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu suoritti kahden vuoden maksun vuonna 2008. Kuitenkin myös menoja on hieman vähemmän, sillä Kansalliskirjaston arvio vuoden 2009 laskutuksesta on 6000 euroa eli 3500 euroa vähemmän kuin vuonna 2008. Hinnan alennus perustuu siihen, että formaattimuutoksista aiheutuvia tallennusosalustan muutoksia ei tulle vuonna 2009. Talousarvio ylijäämää vuodelle 2009, mutta toiminnallisia kuluja syntyyneen vuoden aikana ennakoitua enemmän, joten vuoden alussa on hyvä olla hieman liikkumavaraa rahatilanteessa. (LIITE 3.)

7. Formaatti, tallennusosalusta sekä tallennukset

Todettiin, että formaatin uudistustyö on nyt saatettu päätökseen pienellä nyt tehtävällä muutoksella. Päätettiin suositella kentässä Kokoaja käytettäväksi kirjaston nimeä ellei muuta kokoajaa ole tiedossa.

Syksyn aikanamuutosten saaminen tallennusosalustalle on ollut hieman hitaampaa, joka on johtunut Kansalliskirjaston henkilöresurssien niukkuudesta. Tallennusosalusta on nyt formaattia vastaavassa kunnossa.

Aiemman hankkeen tallennuspolku Kokoelmakartta/kokoelmakartta on saatu lähes siivotuksi ja tallennetut kokoelmat löytyvät tallentajakirjaston nimen alta. Kun viimeiset tähän polkuun tallennetut kuvailut on saatu siirrettyä oikeille paikoilleen, Kansalliskirjasto poistaa tämän tason sekoittamasta tallennuksia. Kirjastot tallentavat kokoelmiensa kuvailut oman kirjastonsa nimellä olevaan polkuun.

On pyydetty koko viitteen kenttien näyttämistä selkokielisenä järjestelmän sisäisten nimien sijasta. Kansalliskirjasto tutkii mahdollisuutta muutoksen tekemiseen.

8. Muut mahdolliset asiat

Keskusteltiin Kokoelmakartta koodin käytöstä uudessa Aleph Lindassa. Päätettiin ottaa yhteyttä Aleph Lindan ylläpitäjiin asian tiimoilta.

Päätettiin aihealuekoodiin antamiseen luetteloinnissa liittyvästä suosituksesta, mikäli kirjasto tekee merkinnän aihealuekoodista omaan tietokantaansa, se olisi suositeltavaa laittaa myös Lindaan.

Päätettiin järjestää kuluvana vuonna noin neljä kokousta. Seuraava kokous on ma 20.4.2009 Kansalliskirjaston Fabianian neuvotteluhuoneessa alkaen klo. 10.00

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.40.

Puheenjohtaja
Pentti Vattulainen

Sihteeri
Sirpa Janhonen

LIITE 1.

Toimintakertomus 2008

Kokoelmakartan kehittämistä kiinnostuneet 20 kirjastoa perustivat vapaaehtoisen konsortion Helsingissä 22.11.2007. Kokouksessa kirjastojen edustajat valitsivat ohjausryhmän, joka koostuu seuraavista henkilöistä: kirjastonjohtaja Pentti Vattulainen, Varastokirjasto (pj.), kirjastonjohtaja Maria Forsman, Valtiotieteellisen tiedekunnan kirjasto / Helsingin yliopisto, kirjastonjohtaja Vuokko Palonen, Vaasan tiedekirjasto Tritonia, informaattikko Merja Hyödynmaa, Tampereen yliopiston kirjasto, kirjastonhoitaja Kaarina Kempainen, Joensuun yliopiston kirjasto, tietoasiantuntija Merja Kettunen, Viikin tiedekirjasto, kirjastonhoitaja Eeva-Liisa Leppänen, Kansalliskirjasto, informaattikko Eeva Savolainen, Kymenlaakson amk kirjasto sekä kirjastonhoitaja Merja Mehtälä, Geologian tutkimuskeskuksen kirjasto. Ohjausryhmän asiantuntijana toimii pääsuunnittelija Esa-Pekka Keskitalo Kansalliskirjastosta ja sihteerinä suunnittelija Sirpa Janhonen Varastokirjastosta.

Kokoelmakartan web-sivut perustettiin Varastokirjaston ylläpitämälle web-palvelimelle osoitteeseen <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/>. Aluksi sisällön muodostivat Kansalliskirjastosta saaduista tiedostoista koostettu materiaali Tietokartan myöh. Kokoelmakartan vaiheista. Sitten sivuja on päivitetty uuden materiaalin ilmestymisen myötä. Samalla ajallisesti kaikkein vanhimpaa tietoa sekä esitelmää, joista ei ole olemassa tiedostoa, on poistettu.

Kokoelmakartan käyttöön perustettiin 3 postituslistaa. Suuri lista, joka koostuu kaikista asiaan mielenkiintonsa ilmaiseista henkilöistä. Johtajalista, johon kuuluvat konsortioon kuuluvien kirjastojen johtajat sekä ohjausryhmän jäsenet. Yhdyslista, joka koostuu konsortioon kuuluvien kirjastojen ilmoittamista yhdyshenkilöistä sekä ohjausryhmästä.

Konsortion käyttöön avattiin yleinen keskustelufoorumi Kokoelmakartta Kirjastot.fi – sivustolle osoitteeseen <http://www.kirjastot.fi/fi-FI/foorumit/>. Foorumilla kuka tahansa sivustolle kirjautunut voi avata keskustelun tai vastata aiempaan viestiin.

Dspace -tallennusalan käytön koulutus järjestettiin 17.01.2008 erityisesti uutta suunnittelijaa varten. Koulutukseen osallistui myös 7 henkilöä konsortioon kuuluvista kirjastoista. Kouluttajana toimi pääsuunnittelija Esa-Pekka Keskitalo.

Formaatin, tallennusalan sekä tarjolla olevien apuvälineiden käytön koulutus järjestettiin 23.5.2008 konsortioon kuuluvien kirjastojen yhdyshenkilöille. Tässä koulutuksessa oli läsnä 15 henkilöä. Kouluttajina toimivat pääsuunnittelija Esa-Pekka Keskitalo sekä suunnittelija Sirpa Janhonen.

Toimintavuoden aikana kirjastojen yhdyshenkilöt ovat saaneet henkilökohtaista neuvontaa sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Suunnittelija vieraili lokakuussa Triangeli –päivien yhteydessä Åbo Akademin kirjastossa. Tapaamisen aikana käytiin yhdessä kirjaston yhdyshenkilön kanssa läpi formaatin ja tallennusalan viimeaikaiset muutokset ja samalla harjoiteltiin tallennusta käytännössä tallentamalla yksi kokoelman kuvailu tallennusalan talle.

Ohjausryhmän kokouksia on pidetty yksi vuonna 2007 sekä neljä vuonna 2008. Kokouksista on yhteensä 44 pykälää. Konsortion valitseman ohjausryhmän järjestäytymiskokous oli 17.12.2007. Tässä kokouksessa käynnistettiin formaatin ajantasaistaminen. Formaattista tehtiin vuoden 2008 aikana kaikkiaan 15 versiota. Conspectus –tasojen määrittäminen suomalaisia kirjastoja varten alkoi huhtikuussa kirjastonhoitaja Raine Wilenin suomentamien IFLA:n tasomääritysten sekä niiden indikaattoreiden tarkastelulla. Käännöksistä muodostettiin Excel –taulukko eri tasojen sisältöjen havainnollistamiseksi. Ohjausryhmä tarkasteli useiden ulkomaisten sovellusten tapaa esittää sekä asiaa että käytössä olevien tasojen sisältöjä. Näiden tarkasteluiden perusteella päädyttiin suomalaisessa sovelluksessa 8-portaiseen asteikkoon, joka on taulukkomuotoinen. Suomalainen Conspectus –sovellus julkaistiin vuoden 2008 lopulla. Kokousten välillä ohjausryhmä on käynyt sähköpostin välityksellä keskustelua kulloinkin työn alla olevasta kehitystyöstä ja suunnittelija on työstänyt käydyn keskustelun seuraavan kokouksen tarkasteltavaksi.

Yhdyshenkilötapaaminen järjestettiin 22.9.2008 Varastokirjastossa. Tapahtumaan osallistui 14 henkilöä. Tapaamisen aluksi kuultiin kolme alustusta, joiden PowerPoint -esitykset ovat luettavissa web-sivuilla. Tämän jälkeen jakauduttiin ryhmiin tekemään ryhmätöitä erilaisista aiheista. Päivän päätteeksi ryhmät esittelivät tuotoksensa kaikille. Tapaamisesta on kirjoitettu muistio, joka on lähetetty kirjastojen johtajille ja yhdyshenkilöille. Muistio on myös kaikkien luettavissa web-sivuilla osoitteessa <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/tapahtumat.htm>.

Toiminnasta on tiedotettu konsortioon kuuluvien kirjastojen johtajien sekä ohjausryhmän yhteisellä listalla sekä yhteyshenkilöistä koostuvalla listalla.

Tiedote vapaaehtoisen konsortion perustamisesta sekä organisaation rakenteesta julkaistiin Varastokirjasto tiedottaa 2/2007 –lehdessä. Varastokirjasto tiedottaa 1/2008 lehden teimana oli Kokoelmakartta. Lehti ilmestyi kesäkuussa ja siinä oli 4 Kokoelmakarttaa käsittelevää artikkelia, jotka ovat luettavissa sähköisessä muodossa osoitteessa http://www.varastokirjasto.fi/julkaisut/2008_1.pdf.

Ammattikorkeakoulukirjastojen verkkolehti Kreodissa nro 2/2008 on julkaistu ohjausryhmään kuuluvan Eeva Savolaisen artikkeli nimeltä Kokoelmien ihmemaassa - kokoelmakartta KyAMK:n kirjastossa. Signumin numerossa 4/2008 oli artikkeli Kokoelmakartan toteutuksesta Tampereen yliopiston kirjaston terveystieteiden laitoksella. Artikkelin ovat kirjoittaneet Marja-Liisa Siiskonen, Mervi Ahola sekä Leena Toivonen.

Kokoelmakuvailut tallennetaan Kansalliskirjaston ylläpitämään DSpace-tietokantaan, johon on tehty formaatin kehittymisen vaatimat muutokset. Loppuvuodesta eräiden kehitysasioiden toteuttaminen viivästyi jonkin verran henkilöstöpulan takia.

Uusin formaatti, Conspectus -sovellus sekä tallennusopas on julkaistu Kokoelmakartan web-sivuilla ja ovat luettavissa osoitteessa <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/opasteet.htm>.

Toimintasuunnitelma 2009

Kokoelmakartta konsortion toiminta voidaan suunnitelmavuonna jakaa kolmeen erilaiseen toiminnalliseen ryhmään, jotka esitellään seuraavassa suunniteltuine toimintoineen:

1. Työvälineiden kehittäminen

Formaatti on nyt saatu pysyvämpään muotoonsa ja ohjausryhmä seuraa sen sopivuutta erilaisten kokoelmien kuvailuun. Esimerkiksi formaatin soveltuvuus elektronisten- sekä erikoiskokoelmien kuvailuun ovat tarkastelun alaisina. Suomalainen Conspectus –sovellus saatiin käyttövalmiiksi vuoden 2008 lopulla, eikä siitä ole ennättänyt kertyä kokemuksia. Ohjausryhmä seuraakin sovelluksen käyttöönottoa ja soveltumista erilaisten kirjastojen ja niiden kokoelmien kuvailuun sekä pyrkii edistämään ja aktivoimaan sovelluksen käyttöönottoa.

Suunnittelija päivittää tallennusohjeen vastaamaan vuoden 2008 lopulla valmistuneita muutoksia sekä pyrkii parantamaan ohjeen selkeyttä ja käytettävyyttä.

Tallennusohjeen hakuja kehitetään ohjausryhmän, Kansalliskirjaston sekä suunnittelijan yhteistyönä.

Suunnittelija tarjoaa kirjastoille tukea kokoelmien kartoitukseen ja kuvailuun. Kirjastojen yhteyshenkilöt sekä kokoelmien kartoituksen parissa työskentelevät voivat lähettää sähköpostia tai soittaa suoraan suunnittelijalle. Kysymyksiä voi lähettää myös postituslistoilla, jolloin kaikkien kirjastojen yhteyshenkilöt näkevät kysymyksen tai keskustelufoorumilla voi aloittaa keskustelun, jolloin kysymys on suuren yleisön nähtävissä. Keskustelufoorumilla käyty keskustelu säilyy myöhempää käyttötarvetta varten kaikkien luettavissa eli käydyt keskustelut toimivat tietopankkina kokoelmien kuvailusta kiinnostuneiden luettavaksi.

2. Koulutus

Ohjausryhmän puheenjohtaja yhdessä suunnittelijan kanssa tutkii mahdollisuutta järjestää mahdollisesti elokuussa seminaari kokoelmien kuvailun nykytilasta yhteistyössä STKS:n kanssa tai workshop tyyppinen tapahtuma, jonka teemana olisi Conspectus tasot ja niiden käyttäminen.

Ohjausryhmä ja suunnittelija seuraavat ulkomaisten kokoelmien kuvailujen kehitystä. Ohjausryhmän jäsen kirjoittaa esimerkiksi Signum –lehteen artikkeli, joka on katsaus ulkomaisissa lehdissä oleviin artikkeleihin. Seurataan muistiorganisaatioiden yhteisen tiedonhaun käyttöliitymän kehitystä ja sen vaikutusta Kokoelmakarttaan.

3. Tiedottaminen

Suunnittelija ylläpitää ja päivittää Kokoelmakartan kotisivuja osoitteessa www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/.

Kirjastojen käytössä on keskustelufoorumi Kirjastot.fi –sivustolla ja suunnittelija pyrkii aktivoimaan kirjastoja sen käytössä tiedonjakamisen välineenä sekä tiedottaa foorumin olemassaolosta ja toimintaperiaatteesta.

Suunnittelija ylläpitää postituslistoja ja tiedottaa niillä Kokoelmakartan toiminnasta.

Ohjausryhmässä ammattikorkeakoulukirjastoja edustava Eeva Savolainen sekä suunnittelija esittelevät Kokoelmakartan toimintaa amk-kirjastonjohtajille.

Ohjausryhmä toimii suunnittelijan tukena ja omien tieteenalojensa asiantuntijoina. Ohjausryhmän jäsenet pyrkivät aktivoimaan keskustelua keskustelufoorumilla. Ohjausryhmän kokouksia pidetään tarpeen mukaan, ainakin neljä kokousta suunnitelmavuoden aikana.